

Ordu, İstanbul üzerine yürürken..

— O günkü heyecandan mebusların bir tehlikeye maruz olmadıklarını zati âliniz biliyor mu idiniz? Sualile geçen tehlikeleri hatırlatmış ve İsmail Kemal beyi susturmuşlardır.

Zaptiye Nezaretinin beyannamesi

Fakat şehirde taraf taraf ifsâdâta devam edildiği, mebusların ikametgâhlarının tahkik edilmekte olduğu rivayetleri üzerine zaptiye nezareti aşağıda yazılı beyannamesi neşretmiştir.

«Bir suç işlemedikçe hiç kimse nin takibi caiz olmadığı halde bir cemiyet veya fırkaya mensup olduğu bahanesile bazı kimselerin takip olunduğu ve hürriyet şarkılarının menedildiği ve bu şarkıları havi gramofon plâklarının kırılmakta olduğu haber alınmış olup halbuki kanunen lâzım gelmedikçe hiç bir bahane ile kimsenin takip edilemeyeceği gibi şarkı menetmek ve gramofon plâklarını kırmak gibi haller dahi tabii, caiz olamayacağından bu yoldaki kötü niyetli şayialara katıyen meydan verilmesi için lâzım gelenlere tebligat icrası Beyoğlu, Üsküdar mutasarrıflıkları ile İstanbul polis müdürlüğüne bildirilmiş olduğu beyan olunur.»

Bu beyannamede zaptiye nâzırının şayialar dediği hal ve hareketlerin vukuu sözüne inanılır kimseler tarafından tasdik ve hikâye edilmiş, içinde «hürriyet» kelimesi var diye müvezzillerin satmakta olduğu gazeteler askerler tarafından alınıp yırtıldığı yer yer müşahede olunmuştur.

Adanada ihtilâl rivayetleri

Bu esnada Adanada da üç gündenberi ihtilâl çıktığı, fakat hükûmetin bunu gizlediği söyleniyor ve ateşin daha ziyade yayılmaması için süratle asker yetiştirme tedbirleri alındığı bildiriliyordu.

Bütün Osmanlıları buhranlar içine sokan bu feci hareketlerde Yıldız parmağı his edilir edilmez efkârı umumiye son derece hiddetlenmiş, zaten nâzik olan haricî münasebetlerimizde tehlikeli durumlar hâsıl olmasından endişe etmeye başlamıştı ki bunlardan başlıcası Bulgarların bu sırada hududu tecavüz etmesi ihtimali idi. Gerçi yabancı devletlerin bu yoldaki istizahlarına Bulgaristan Türkiyeye karşı hiç bir tecavüz emeli beslemediğini beyan suretile cevap vermiş ise de bazı Bulgar gazeteleri, Bulgaristanın bu sırada eli bağlı durmasını tenkit etmişlerdi.

***

Nasihat günü

5 nisan 1325 gününe bir nasihat günü dense yeridir. Çünkü bir taraftan cemiyeti ilmiye-i islâmiye âzâsı heyet heyet kışlalara giderek askerlere nasihat ederken diğer taraftan «Beyânül hakk» risalesinde «asker evlâtlarımıza hitabımız» diye uzun bir nasihatname intişar ediyordu. Bir gün evvel ulema zümresine hitaben acık bir mektup dağıtan Sultan zade Sabahattin beyin o gün asker kardeşlerimize açık bir mektubu İstanbul sokaklarında uçuyor. Kışlalarda okunuyor. Mebusanca da askerî mevkiileri gezmek üzere bir nasihat hevveti ter-tip edilmesine karar veriliyordu.

Derviş Vahdeti

Bu arada «Derviş Vahdeti» nin

askere nasihat etmek bahanesile kışla kışla dolaştığı iştiliyor, gazetelerde okunuyordu. Askeri kendi cemiyeti âzasından gibi gösteren bu karanlık herif, elbette uğradığı yerlere zehirler saçarak geçiyordu. Şeriat namına doğru bir söz söylemek istemesi farzı muhâl, düşünülse bile mutlaka hezeyan edeceği âşikâr idi. Çünkü kendisinin kara cahil bir maskara olduğu, «Volkan» ismindeki kâğıt parçası ile herkesçe öğrenilmişti.

Ordu geliyor

Gerçi Çatalcadaki asker hakkında halkın kat'î bir bilgisi yoktu, hattâ mebuslar bile bunu itiraf etmemekle beraber hallerinden anlaşılıyordu ki: bu Çatalca askerî hükûmetin dediği gibi az bir kuvvet olmayıp peyderpey gelen kitalarla sayısı artan muntazam, mükemmel bir kuvvet olup geri dönmesi de pek muhtemel değildi.

İstanbulda gelmekte olan kuvveti askeriye kumandanlığından sefaretlere birer telgraf çekilerek ordunun meşrutiyeti kuvvetlendirmek maksadile harekete geçtiği ve sefirlerle bütün yabancıların can ve malına hiç bir suretle taarruz edilmesine ve İstanbulda âsayişin bozulmasına mahal ve imkân bırakılmıyacağı temin olunması üzerine muntazam bir ordunun adım adım İstanbul üzerine yürümekte olduğu gözlerde tecessüm ediyordu.

Bu kuvvetlerin Çatalcadaki kale ve istihkâmları zaptettikten sonra Muhtar bey adında cesur ve terbiyeli bir zabitan idaresinde ilerlemekte olduğu kulağa çarpıyordu. O gün «Tercümanı Hakikat» gazetesini Çatalca topçu kumandanına bir telgrafname çekmiş, şu cevabı almıştı:

«İkinci ve üçüncü ordulardan mürettep fırkalar süratle burada toplanmaktadır. Teşkil edilmekte olan ordugâhlar Osmanlı hamasetinden bir nümune gösteriyor. İstanbul âsayişinin süratle iade ve temini bu ciddî ve mükemmel ordunun en birinci emelidir. Ahval her halde meserret ve memnuniyete şayandır.»

Çatalca kumandanı

Hıfzı

Azalan endişeler

6 nisan 1325...

Oooh.. Bulgaristanla aramızdaki müzakereler bitmiş ve anlaşma protokolu bu sabah erkenden imzalanmıştır. Bu suretle artık kendi kendimize kaldık demektir. Kozumuzu kendimiz paylaşabiliriz. Amma gene de beynelmilel akdedilmiş Berlin ahitnamesini altüst eden cüretkâr bir emaret (o zaman Bulgaristan bir prenslik idi) icabında bir protokolu yırtıp atamaz mı?

Çatalcaya gidip gelen heyet asıl can alacak malûmatı kendileri için saklamışlardı. Halka ifşa olunan kısımlar ise bir takım müphem şayialardan ibaretti.

— Arkası var —

Dr. SEMİHA KURTARAN

ile

Dr. SADIK SEÇKİN

Nikâhlandılar

Beyoğlu

8 Nisan 1959

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALB|O0700414